

Luonto- ja lintudirektiivin raportointi, ennallistamisasetus ja viitearvot

Ennallistamisasetuksen projektiryhmä 7.2.2025

Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö

Kalvot: Hanna-Leena Keskinen YM, Marita Arvela SYKE ja Aija Kukkala SYKE

Suomessa on 68 luontodirektiivin luontotyyppiä

Itämeren rannikon luontotyyppiä ja dyyniluontotyyppiä, esim. variksenmarjadyynit (2140)

Perinnebiotooppeja, kallioluontotyyppiä, tunturiluontotyyppiä jne.

Metsäluontotyyppiä, esim. harjumetsät (9060), lehdot (9050)

Suoluontotyyppiä, esim. puustoiset suot (91D0*)

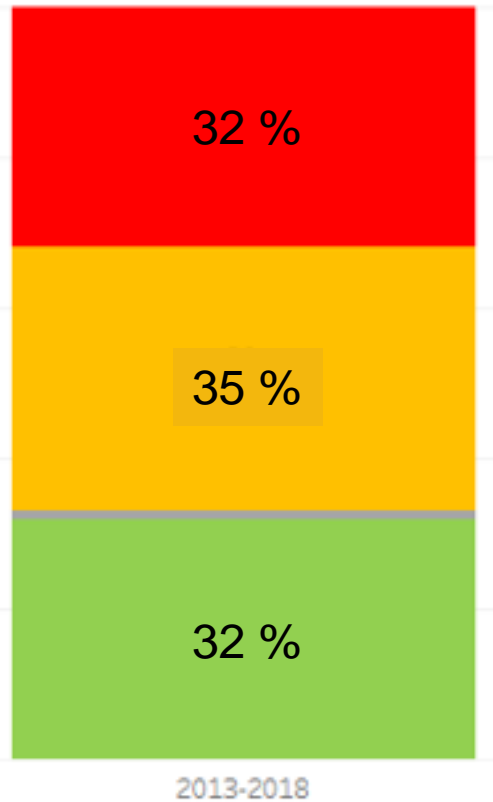
Sisävesiluontotyyppiä esim. karut kirkasvetiset järvet (3130)

Kuvat: Aija Kukkala, Juho Kotanen, Anne Raunio, Seppo Tuominen

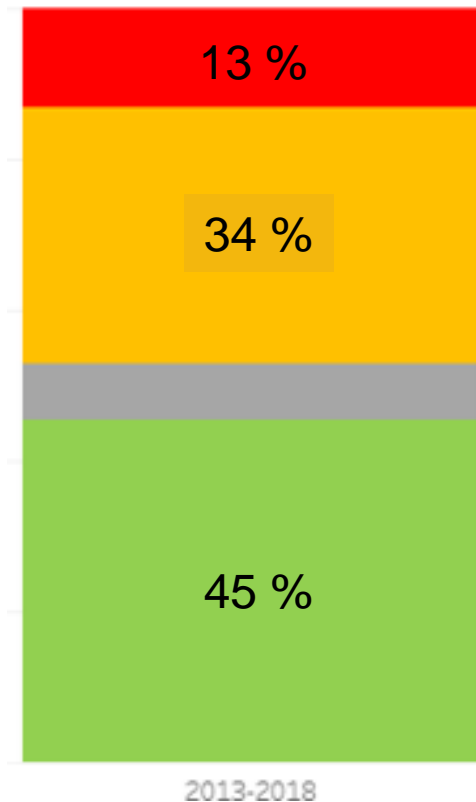

Suojelutasotilanne, Suomi v. 2019

Luontotyytit (68)

Lajit (140)

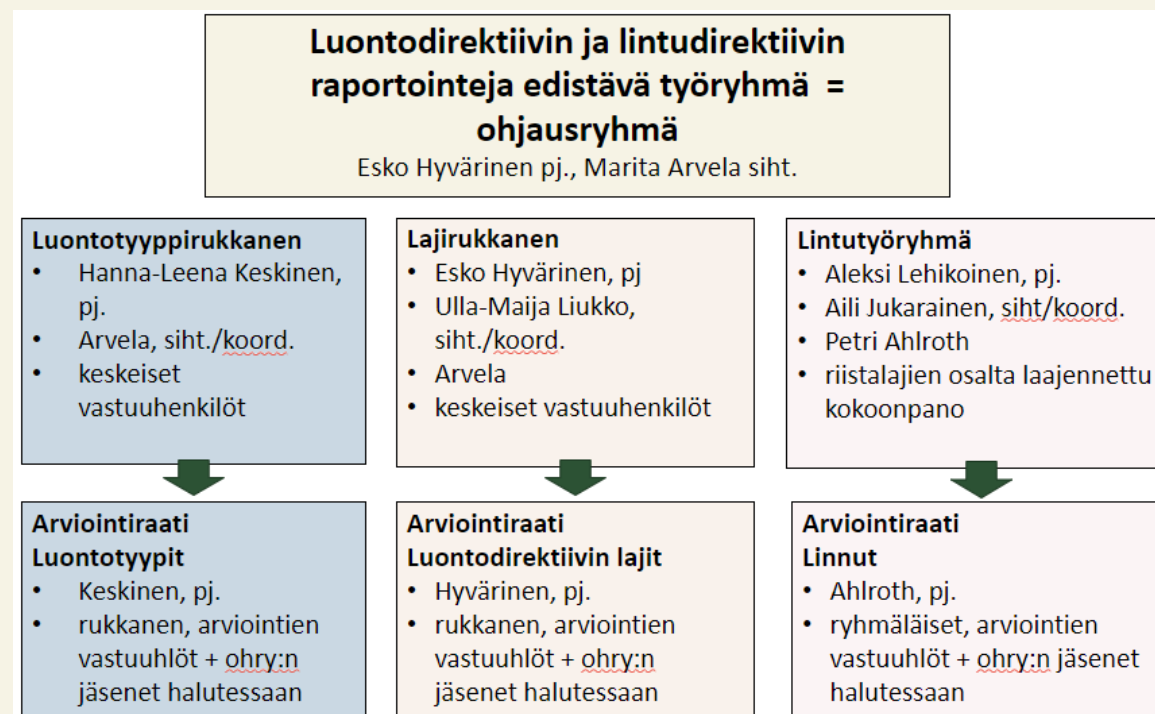
Conservation Status

Good: Favourable (FV)	
Unknown: XX	
Poor: Unfavourable-inadequate (U1)	
Bad: Unfavourable-bad (U2)	
N/A	

% -luku kuvaa luontotyyppi- ja lajiarviointien määrää (luontotyyppi/laji voi esiintyä sekä ALP että BOR-alueella -> kaksi arviointia)

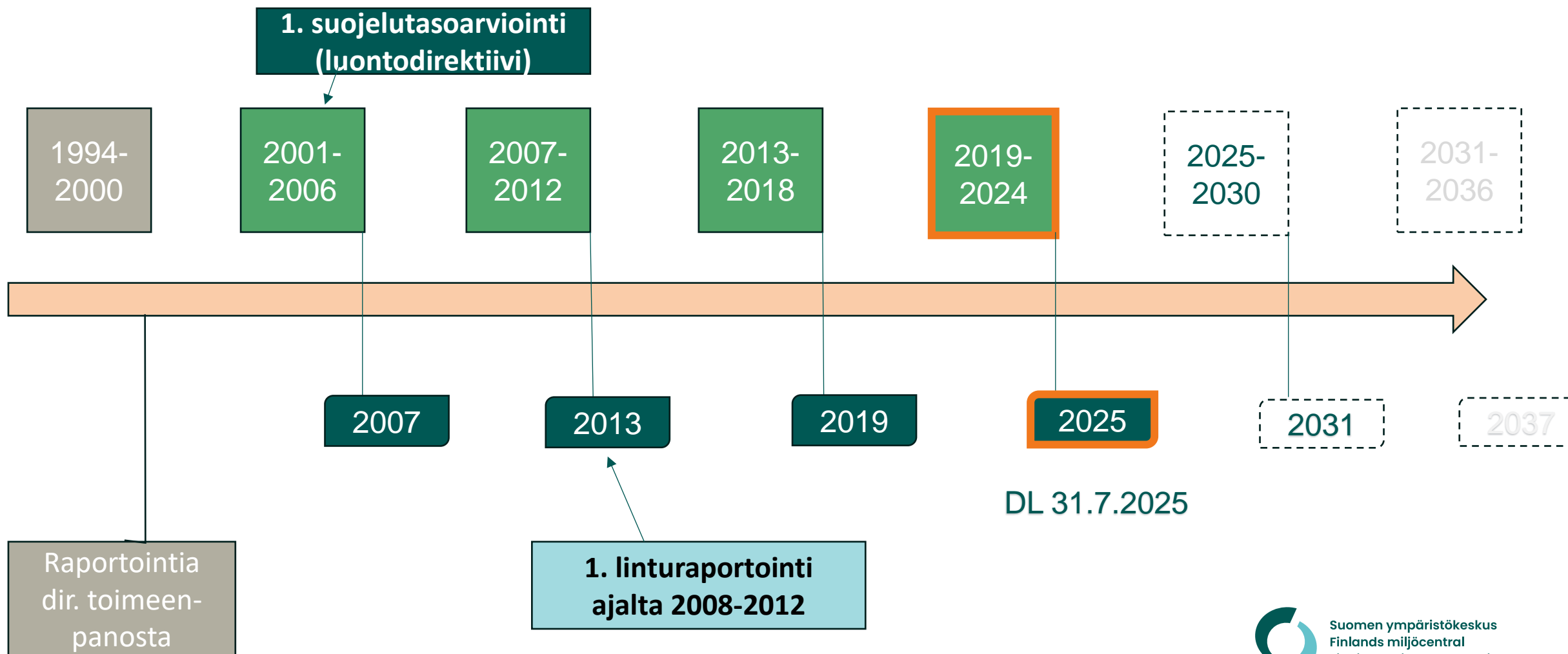
Raportointi ja suojelutasoarviointi 2019-2024 käynnissä

- EU:n jäsenmaat raportoivat komissiolle kuuden vuoden välein luonto- ja lintudirektiivien toimeenpanosta (direktiivien artikkelit 17 ja 12).
- Raportit sisältävät arvioinnin kaikkien direktiivien kattamien luontotyyppien ja lajien suojelutasosta (luontodirektiivi) ja/tai tilasta ja kehityssuunnasta (lintudirektiivi).
- Asiantuntijat laativat laji- ja luontotyyppikohtaiset raportit talven 2024-2025 aikana.
- Raportit tarkistetaan arviointiraadeissa helmikuussa 2025.
- Raportit lähetetään **juhannukseen mennessä** (EU-tason määräaika viimeistään 31.7.2025).

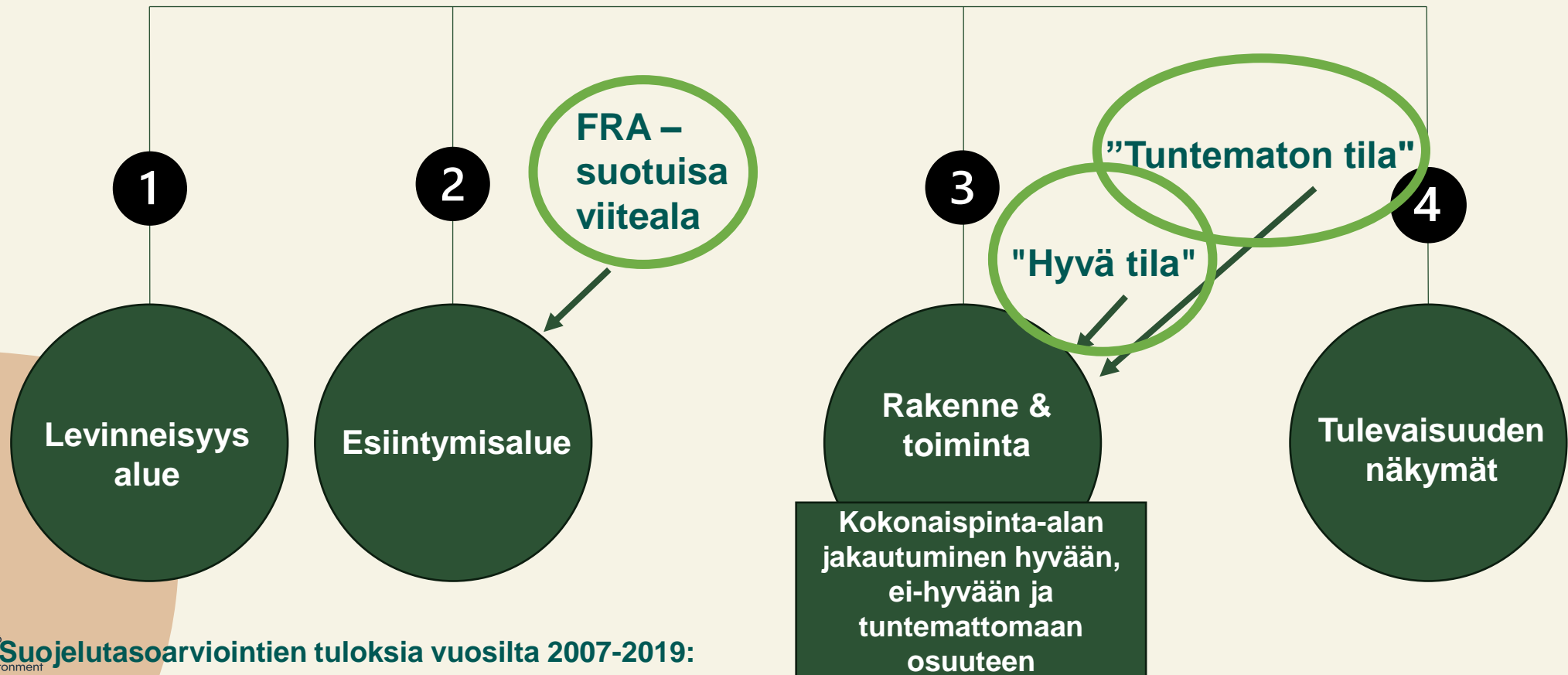
Raportoinnit toistetaan 6 vuoden välein

Raportointikaudet ja -vuodet:

Luontodirektiivin luontotyyppien suojelutason kokonaisarvio muodostuu neljän eri osatekijän kautta

Ennallistamisasetuksen kannalta keskeiset suotuisa viiteala (Favourable Reference Area, FRA) ja hyvässä tilassa olevan pinta-alan osuus mukana kahdessa osatekijässä:

Keskeiset käsitteet: suotuisat viitearvot

FRV:t eli *suotuisat viitearvot* (Favourable Reference Values)

FRR (*favourable reference range*) = **Lajin / luontotyypin levinneisyysalue**, joka katsotaan välttämättömäksi sen pitkä-aikaiseen säilymiseen

FRA (*favourable reference area*) = **Luontotyypin pinta-ala**, joka katsotaan välttämättömäksi luontotyypin ja sen tyypillisten lajien ja lajikoostumuksen säilymiseen pitkällä aikavälillä, huomioiden luontotyypin ekologinen vaihtelu levinneisyysalueella.

FRP (*favourable reference population*) = **Lajin populaatiokoko**, joka katsotaan vähimmillään tarvittavan lajin pitkäaikaisen säilymisen varmistamiseksi

Käytännössä FRV:t määritetään kansallisesti kunkin lajin ja luontotyypin osalta, jaettuna biogeografisten alueiden mukaan (ALPINE/BOREAL/MARINE BALTIC)

Suotuisa viiteala (FRA) = luontotyypin nykyinen pinta-ala + tarvittaessa palautettava lisäpinta-ala

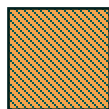
Historiallinen esiintymisalueen pinta-ala
(menetetty pinta-ala, joka ei vastaa enää direktiiviluontotyypin määritelmää)

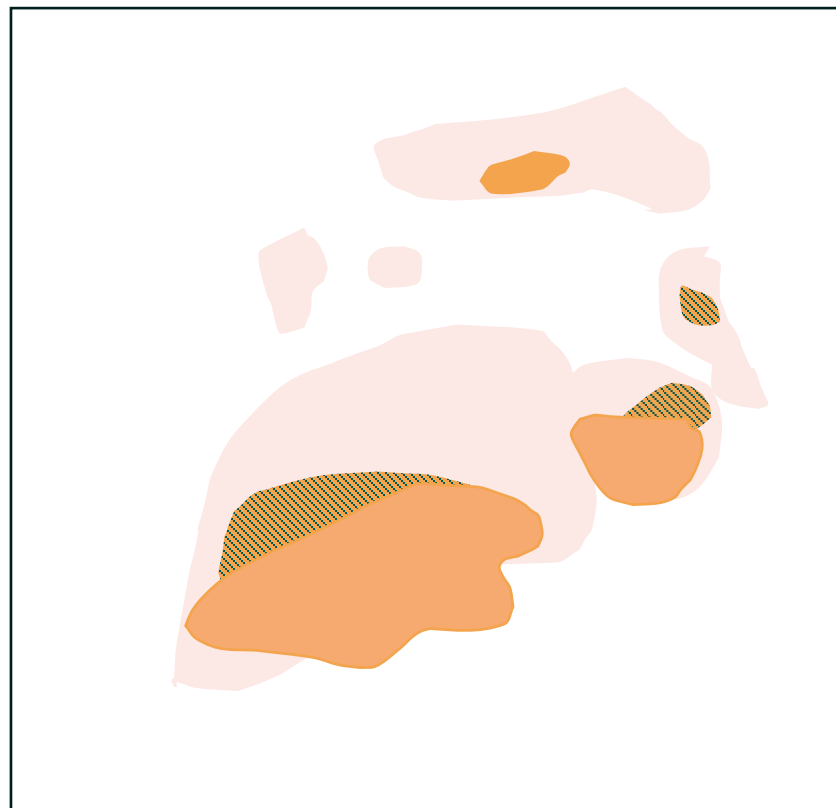
Nykyinen esiintymisalueen pinta-ala
(vastaa direktiiviluontotyypin määritelmää), CV, current value

Lisäpinta-ala, joka tarvitaan suotuisan viitealan saavuttamiseksi
(pinta-ala, joka palautettava direktiiviluontotyypin määritelmää vastaavaksi)

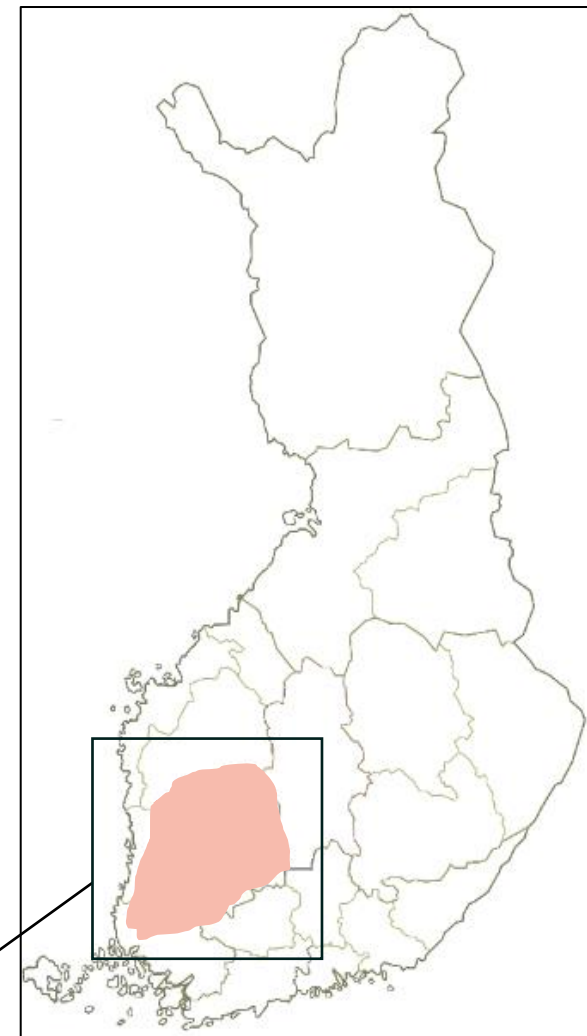

Teoreettinen esimerkki luontotyypin esiintymisalueesta (nykyinen ja historiallinen):

$$FRA = \text{orange square} + \text{hatched orange square}$$

Suotuisa viiteala = nykypinta-ala + palautettava pinta-ala

Suotuisa levinneisyysalueen pinta-ala FRR

Suotuisa viiteala (FRA) suojelutasoarvioinneissa

- Suomi ei ole aiemmin tehnyt luontotyypeille numeerista FRA-määrittäystä, vaan niitä on arvioitu karkeilla operaattoreilla (<, >, >>, =).
- Perustunut yleisesti asiantuntija-arvioon ilman syvällisempää tutkimukseen / teorioihin viittaavaa työtä.
- Nyt ohjeistus edellyttää lukuarvoja tai prosenttihaarukoita, joista lukuarvot käytännössä pääteltävissä (suunnilleen nykyinen, 2-10%, 11-25%, 26-50% tai 51-100% pienempi kuin viitearvo).
- Viitearvo voi olla myös tuntematon.

Habitat	Region	Range (km ²)				Area (km ²)								Structure and 1	
		Surface	Status (% MS)	Trend	FRR	Min	Max	Best value	Type est.	Method	Status (% MS)	Trend	FRA	Good	Not good
9010 - Western Taiga	ALP	15900	18.09	=	≈	N/A	N/A	990	estimate	c	11.80	=	≈	917 - 920	74 - 80
9010 - Western Taiga	BOR	348100	38.05	=	≈	N/A	N/A	12000	estimate	b	43.02	-	>	9230 - 11000	980 - 3200
9020 - Fennoscandian hemiboreal n...	BOR	68700	21.02	=	≈	N/A	N/A	8	estimate	b	1.86	=	>	2.40 - 7	1 - 5.60
9030 - Natural forests of primary su...	BOR	27800	55.82	=	≈	N/A	N/A	180	estimate	a	51.43	-	>	10 - 70	110 - 170

Komission ohjeet FRA:n määrittelyyn suojelutasoarvioinnissa

- Lähtökohtana ekologiset ja biologiset näkökohdat, paras saatavilla oleva tieto ja tieteellinen asiantuntemus.
- Huomioidaan varovaisuusperiaate ja turvamarginaali, jos tiedoissa epävarmuuksia.
- Viiteala ei saa olla pienempi kuin direktiivin voimaantulovuosi (Suomessa 1995).
- Viitearvo ei automaattisesti tarkoita historiallista maksimia.
- **”FRA-määrittelyssä ei ole kyse operatiivisten kansallisten suojelutavoitteiden määrittämisestä” (Art 17 Guidelines*).**
- Ohjeissa mainitaan toteutettavuus (feasibility) yhtenä määrittelyyn vaikuttavana tekijänä, mutta kustannusten, teknisen toteutettavuuden tai muiden ekologisen tarkastelun ulkopuolisten reunaehtojen tarkasteluun ei ohjeisteta.

Miten suojelutasoarviointi vaikuttaa ennallistamisasetuksen tavoitteisiin?

- Ennallistamisasetuksessa (Art 4(4)) edellytetään tekemään tarvittavat toimet luontotyyppien suotuisan viitealan saavuttamiseksi (30 % 2030, 60 % 2040, 100 % 2050).
- Ennallistamissuunnitelmaan tarvitaan tiedot luontotyyppien FRA:sta (pinta-alat lukuarvoina) palautettavan pinta-alan laskemiseksi.
- Ennallistamissuunnitelmaluonnoksessa palautettava pinta-ala esitetään luontotyyppiryhmittäin.
- Komissio ei 01/2025 mennessä ole antanut selventäviä ohjeita siitä, miten tulisi toimia, jos suojelutasoarvioinnissa ekologisin perustein määritetyn FRA:n muuttaminen konkreettiseksi pinta-alatavoitteeksi osoittautuu teknisesti tai sos-ekonomisten vaikutusten vuoksi epärealistiseksi.
- Ennallistamissuunnitelmaluonnoksessa FRA, FRP ja hyvän tilan pinta-alojen lähteeksi annetaan vaihtoehdot a) Value from Art. 17 Habitats Directive data (2013-2018), b) Value from Art. 17 Habitats Directive data (2019-2024) ,c) **Value from other data source**, d) If c) is selected, then a justification should be included (Free text).
 - Arvot voidaan päättää myös ennallistamissuunnitelmaa laatiessa, mutta vaikuttavuutta seurataan kuuden vuoden välein direktiiviraportointien tulosten avulla.

FRA-määrittysten eteneminen 2025 1/2

- Direktiiviraportointi tehdään asiantuntijatyönä komission ohjeistuksen mukaisesti
- FRA-arviointi ohjeistettu tekemään aiempaa perusteellisemmin, sisältäen myös arvion vuoden 1995 pinta-alasta → Luvassa muutoksia, jotka voivat johtaa aiempaa suurempiin FRA-arvioihin (toki myös pienempiin)
- Arvioinnista laaditaan kansalliset työselosteet FRA- ja hyvän tilan pinta-alan määrittämisestä
- EUBI-hanke ohjaa ja avustaa arviointeja ja tuottaa työselosteista syksyllä julkaistavan koosteen
- Suojelutasoarvioinnin raportissa käytetään FRA-arvoille **prosenttihaarukoita**, ei tarkkoja lukuarvoja, tai tarvittaessa ”unknown”
- Suojelutasoarvioinnit käsitellään helmi-huhtikuun aikana asiantuntijoista ja raportoinnin ohjausryhmän jäsenistä koostuvissa arviointiraadeissa.
- Kun arviointi on raadissa todettu komission ohjeistuksen mukaisesti tehdyksi, todetaan kyseisen luontotyypin suojelutasoarvio asiantuntijatyön osalta hyväksytyksi.
- Työselosteet luontotyypin FRA:n ja hyvässä tilassa olevan pinta-alan määrittelyistä annetaan tämän jälkeen ennallistamissuunnitelmaa laativien teemaryhmien käyttöön.

FRA-määrittelysten eteneminen 2025 2/2

- Jos FRA:ksi esitetään suojelutasoarvioinnissa merkittävästi suurempi pinta-ala kuin nykyinen taso tai jatkotyön tarve osana ennallistamissuunnitelmaprosessia on muuten ilmeinen, siirretään päätös FRA:n määrittelystä ennallistamissuunnitelmaa laativien teemaryhmien käsittelyyn.
- Luontodirektiivin raportointi toteutetaan määräaikaan 06/2025 mennessä riippumatta ennallistamissuunnitelman teemaryhmien aikataulusta.
- Ympäristöministeriön päätöksellä voidaan luontotyyppien suotuisana viitealana käyttää raportoinnissa arvoa ”tuntematon”, jos niiden käsittely teemaryhmissä on kesken.

Hyvän tilan määrittely

Hyvän tilan määritelmät luontodirektiivissä ja ennallistamisasetuksessa

Luontodirektiivissä ei määritellä hyvää tilaa, mutta se on kirjoitettu sisään ”suotuisaan suojelun tasoon”:

”Luontotyypin ”suojelun taso” katsotaan ”suotuisaksi” jos: ...**sen erityinen rakenne ja erityiset toiminnot**, jotka ovat tarpeen sen säilyttämiseksi pitkällä aikavälillä, **ovat olemassa ja säilyvät** todennäköisesti ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa, ja alueelle luonteenomaisten lajien suojelun taso on suotuisa”

Ennallistamisasetus (Art 3, resitaali 4) tarkoittaa ”hyvällä tilalla”:

Luontotyyppiesiintymää*, jossa luontotyypin keskeiset ominaisuudet, erityisesti sen rakenne ja toiminnot ja luonteenomaiset lajit tai luonteenomainen lajikoostumus **heijastavat korkeatasoista ekologista eheyttä, vakautta ja häiriönsietokykyä**, jotka ovat tarpeen ekosysteemin pitkän aikavälin säilymisen varmistamiseksi, ja näin **edistävät luontotyypin suotuisan suojelun tason saavuttamista tai säilyttämistä**

* *englanniksi: “an area of a habitat type”*

Luontotyypin hyvä tila suojelutasoarvioinnissa

- Suojelutasoarvioinnissa "hyvä tila" osatekijässä *Rakenne ja toiminta*
- Määritetään hyvässä, ei-hyvässä ja tuntemattomassa tilassa oleva pinta-alan osuus luontotyypin kokonaispinta-alasta per BOR/ALP
- Luontotyypin tilaa tarkastellessa huomioidaan myös tyypilliset lajit ja lyhyen ajan trendi (12 v) hyvässä tilassa olevalle alueelle
- Tilan pinta-ala-arvioinnit ensimmäistä kertaa viime suojelutasoarvioinnissa
- Suotuisan suojelutason ehtona on, että luontotyyppi on hyvässä tilassa

Habitat	Range (km ²)				Area (km ²)								Structure and functions (km ²)					Future prospects				Overall assessment					
	Surface	Status (% MS)	Trend	FRR	Min	Max	Best value	Type est.	Method	Status (% MS)	Trend	FRA	Good	Not good	Not known	Status	Trend	Range prosp.	Area prosp.	S & f prosp.	Status	Curr. CS	Curr. CS trend	Prev. CS	Prev. CS trend	Status Nat. of ch.	CS trend Nat. of ch.
9010 - Western Taiga	348100	38.05	=	≈	N/A	N/A	12000	estimate	b	43.02	-	>	9230 - 11000	980 - 3200	N/A - N/A	U1	-	good	poor	poor	U1	U1	-	U1	=	noChange	genuine
9020 - Fennoscandian hemiboreal n...	68700	21.02	=	≈	N/A	N/A	8	estimate	b	1.86	=	>	2.40 - 7	1 - 5.60	N/A - N/A	U1	=	good	poor	poor	U1	U1	=	U1	=	noChange	noChange
9030 - Natural forests of primary su...	27800	55.82	=	≈	N/A	N/A	180	estimate	a	51.43	-	>	10 - 70	110 - 170	N/A - N/A	U2	u	good	poor	poor	U1	U2	x	U1	-	noChange	noChange

Luontotyyppien hyvä tila, arviointimenetelmät

- Luontotyyppien tilan arviointi on yksi haastavimpia kohtia suojelutasoarvioinnissa.
- Menetelmät arvioinnille ja seurannalle vaihtelevat huomattavasti sekä luontotyyppien että jäsenmaiden välillä.
- Hyvän tilan määrittelyn lähtökohtana on kunkin luontotyyppien [EU-määritelmä](#) ja siihen perustuvat [Natura-luontotyyppiopas](#) ja [Natura-luontotyyppien inventointiohje](#).
- Luontotyyppien hyvää tilaa ei määritelmässä tai oppaissa ole suoran kuvattu, vaan se on arvioitava luontotyyppien rakennetta, toimintoja, edustavuutta, luonnontilaa ja lajistoa kuvaavien piirteiden perusteella.
- Komissio: luontotyyppien tilan arvioinnissa käytettyjen menetelmien, mittareiden ja niille asetettujen raja-arvojen suuri vaihtelu jäsenmaiden välillä vaikeuttaa tulosten vertailukelpoisuutta. Komission konsultit valmistelevat parhaillaan EU-tason ohjeistusta direktiiviluontotyyppien tilan arviointiin ja seurantaan.

→ Ei kuitenkaan odotettavissa yksinkertaisia kehikkoja tai yhteisiä indikaattoreita

Aineistot hyvän tilan arviointiin

- Suomessa ei luontotyyppien yleistä maastoseurantaa
- Hyvässä tilassa olevan pinta-alan määrittämistä rajaavat siten kustakin luontotyyppistä käytettävissä olevien aineistojen mahdollisuudet ja rajoitteet.
- Käytettävissä olevista aineistoista pyritään poimimaan todennäköisiä direktiiviluontotyyppien pinta-aloja ja niiden tilaa kuvaavia tietoja tarpeeseen nähden vajavaisilla poimintakriteereillä.
- Paras aineisto suojelualueiden kuviotieto (SAKTI), suojelualueiden ulkopuolella mm.
 - VMI-sarjat (metsäiset luontotyypit)
 - valtakunnallinen pintavesien ekologinen seuranta (sisävedet)
 - maatalouteen liittyvät tilastot (perinnebiotoopit), avoimilla luontotyypeillä
 - satelliitti- ja ilmakuvasarjat (rannikko, kalliot) jne

Hyvä, ei-hyvä ja tuntematon tila ennallistamisasetuksessa

Tuntematon tila

- Luontotyyppien tila selvitettävä (Art 4(9)) 2030 mennessä 90 % pinta-alasta, 2040 100%.

Hyvä tila

- Tavoitteena saavuttaa ja ylläpitää luontotyyppien hyvä tila.
- Luontotyypin ei-hyvässä tilassa olevan pinta-ala ohjaa ennallistamistoimenpiteiden määrällisten tavoitteiden asettamista.
- Jäsenmaiden on otettava käyttöön ennallistamistoimenpiteet direktiiviluontotyyppien ei-hyvässä tilassa olevien alueiden parantamiseksi hyvään tilaan (Art 4(1)).
- Toimien on katettava vuoteen 2030 mennessä vähintään 30 % luontotyyppien kokonaispinta-alasta, joka ei ole hyvässä tilassa, vuoteen 2040 mennessä 60 % ja 2050 mennessä 90 %.

Direktiiviraportointi ja ennallistamisasetus

- Direktiivien raportointi suojelutasoarviointeineen ja ennallistamisasetus muodostavat toisiinsa liittyvän arviointi-, seuranta- ja raportointikokonaisuuden, joka jatkuu vuoteen 2050 asti.
- Raportointi perustuu uusimpaan käytettävissä olevaa tietoon, joka on olennainen pohja myös ennallistamisasetuksen toimeenpanon valmistelussa.
- Ennallistamisasetuksessa viitataan *suotuisan suojelutason viitearvoihin (FRV)* ja *hyvässä tilassa olevaan pinta-alaan*, ja jäsenmaita edellytetään asettamaan näille ennallistamissuunnitelmassa määrälliset arvot, joihin asetuksen tavoitteet perustuvat.
- Viitearvot ovat osa raportoinnin suojelutasoarviointia, mutta raportoinnissa ei ole velvoitetta antaa tarkkoja viitearvoja – usein se ei tietopuutteiden vuoksi edes ole mahdollista. Komissio on tosin jo pitkään peräänkuuluttanut tarkkojen viitearvojen tärkeyttä.
- Suomessa käynnissä YM:n rahoittama ja SYKE:n vetämä EUBI-hanke:
 - Tuki direktiiviluontotyyppien suotuisen viitealojen (FRA) ja hyvän tilan määrittämiseen sekä lajien elinympäristöjen riittävän laadun ja määrän selvittämiseen
- Lisäksi MMM on käynnistämässä hankkeen, joka keskittyy neljään laaja-alaiseen, myös talousmetsissä esiintyvään metsäluontotyyppiin (boreaaliset metsät, harjumetsät, puustoiset suot ja boreaaliset lehdot)

Kiitos!

Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

